

KJAK

Edmund Joensen
fólkatingsmaður fyri
Sambandsflokkinn

Mentanarimperialisma og danskur tramanssskapur

Sambandsmaðurin á Fólka-tingi er so nasvísur at arbeiða fyri, at Ríkisfelagsskapurin skal gera tað høgligari figgjarliga hjá lista- og mentafólkum í Føroyum at arbeiða - tann reina mentanarimperialisma og danskur tramanskapur!

Seinastu dagarnir hava verið áhugaverdir.

Sjáldan hava summi gjørt sær so góðan ómak at vera so firtin.

Vørpini hava flutt gleps út í loftrúmið.

Heimasíður og bloggur kóka av illsinni.

Á Facebook er vreiðin - og tað, sum verri er - øðilig.

Við knappaborðini sita tey og blása sínar reyðu kjálkar upp og fýsa firtnar boðskapur úr sær.

Á havnarskrivstovuni í Runavík hefur man, sum ikki einaferð, mist tamarhaldið á sær sjálvum.

Sjálvt av Føroysku sendistovuni í Brúsell koma litfagrar elektroniskar heilsanir, helst fyri almennar pengar.

Ikki eiti á.

Mentanarimperialisma og tramanskapur!

Hví eru tey so firtin?

Jú, tann stóra miseran er, at sambandsmaðurin á Fólka-tingi er nasvísur.

Hann er so næsadjarvur at arbeiða fyri, at Ríkisfelagsskapurin skal gera tað høgligari figgjarliga hjá lista- og mentafólkum í Føroyum at arbeiða.

Hvat man hann billa sær inn?

Skal DANMARK nú figgja OKKARA list og mentan?

DANSKIR pengar?

Her er heilt galið. Tað reina fordærv.

OKKARA mentan varð yvirtikin eftir fólkaatkvøðuna í 1946!

Hetta fær ikki verið annað enn DONSK mentanarimperialisma.

DANSKUR tramansskapur!

Ovast uppi á barrikadunum siggjast teir mest reyð-gløðandi nationalistarnir.

Tey fáu, sum rópa harðast um heita luft og spinn, ganga fyri at vera listafólk, leys av politiskum áhugamálum.

Sannleikin man vera, at

tey nú eru rakt innast í sína partapolitisku hjartakúlu.

Hvat snýr málið seg um?

Lat okkum skera ígjøgnum larmin og illsinnið.

Hetta snýr seg í heilt stuttum um, at mentanarnevndin í Fólka-tinginum ynskir, at tað skal gerast lættari hjá listafólkum í Ríkisfelagsskapinum, og harvið eisini í Føroyum, at søkja mentanarpengar til sítt virksema.

Øll vita, at tað er figgjarliga tungt at arbeiða innan mentanarøkið, ið hefur so stóran týðning fyri okkum øll.

Í Fólka-tinginum er málið ikki nýtt.

Tvørtur um valskeið og skiftandi politiskar samansetingar er tosað um, at vit í Fólka-tinginum eiga at sláa eitt felags slag fyri mentan og list í Ríkisfelagsskapinum - í breiðari merking.

Sum umboð fyri Sambandsflokkinn hefur undirritaði - sjálvandi - arbeitt fyri sakini og havt hana á máli við leik og lærd, lista- og mentafólk, tinglimir og ráðharrar.

Spakuliga hefur málið búnast, og tað hefur verið positivt.

Filmsgrunnurin hjá Sjúrði

Fólkatingsmaðurin hjá Javnaðarflokkinum hefur eisini sitið undir orðinum.

Eitt nú hava vit báðir, í sátt og semju, verið á fundi við fyrrverandi danska mentamálaráðharran, Uffe Elbæk, og har vórðu búnaðu tankarnir havdir á lofti.

Bráðliga, tann 24. januar í ár, kemur eitt solo-útspæl frá sosialdemokratinum, Flemming Møller Mortensen, formanni í Fólka-tingsins mentanarnevnd. Hann er partamaður hjá Sjúrði Skaale.

Hann vildi bráðliga hava ein grunn stovnaðan, "Det Danske Riges Kulturfond", sum skuldi veita films- og sjónleikaverkætlanum figgjarligan stuðul.

Í danska Javnaðarflokkinum er tað Sjúrður Skaale, sum stýrir føroyapolitikkin-

um, so hetta var eitt útspæl frá Sjúrði sjálvum.

Í sjálvum sær er útspælið positivt og hefur eitt gott endamáli.

Men útspælið við einum grunni er ov avmarkandi og fastlæsandi. Tað tekur bert atlit til film og sjónleik. Við Sjúrðasa modeli sleppa aðrar listagreinar ikki upp í part.

Leisturin er eisini merktur av, at man vil forða fyri, at latið verður upp fyri teimum stóru figgingarkeldunum í Ríkisfelagsskapinum.

Bæði Flemming Møller Mortensen og Sjúrður Skaale fjala seg aftan fyri, at mentan er eitt yvirtikið málsøki, og at breitt samstarv tí ikki ber til.

Hetta fýrakantaða og formalistiska argumentið kann sjálvandi ikki brúkast.

Breiða semjan í mentanarnevndini

Sambandsflokkurin á Christiansborg og Vinstriflokkurin vilja nakað annað.

Okkara politikkur er ein breið konstruktión, ið rúmar øllum listagreinum og sum meira frítt gevur listafólkum atgongd til figging. Ongar forhendstreytir, ongin fastlæsing og ongin formalisma.

Filosofiin er, at vit generelt lata upp fyri figging - uttan at stovna enn ein avmarkaðan grunn í familju við grunnin Nuuk - Reykjavík - Tórshavn.

Undirtøka er ikki fyri filmsgrunninum hjá Sjúrði.

Í staðin er semja - eitt breitt "forlig" - gjørd í mentanarnevndini, ið letur upp í hendurnar á danska mentanarráðharranum og landsstýrismonnunum í mentamálum í Føroyum og Grønlandi at finna leistin.

Føroyavinurin og fólkatingsmaðurin, Eyvind Vesselbo, limur í mentanarnevndini, og sum vegna Vinstra hefur gjørt semjuna, vátta alment, at so er.

Í tíðindaskrivi skrivur hann eisini:

"Jeg har noteret mig, at MF Flemming Møller Mortensen (S), formand for kulturudvalget, i færøsk presse har udtalt sig om en bestemt konstruktion med en fond, hvor der skal være fælles

finansiering til stede. Ud fra forliget om kunststøtten er der ikke belæg for denne udlægning af teksten".

Við øðrum orðum: konstruktiónin við einum grunni, ið Sjúrður Skaale framvegis trúttar niður í miðlar og fólk, er IKKI partur av semjuni í mentanarnevnd Fólka-tingsins.

Hetta er rætti samanhangurin.

Spell at Útvarpið hjá Kringvarpinum, ið hefur gjørt innslog um málið, ikki vil lýsa allan samanheingin.

Lurtarar og kringvarpsgjaldarar hava betri uppi-borið.

Nú fáa vit so at siggja, hvat ið danski ministarinn og landsstýrismenninir koma fram til.

Útvikla - ikki avvikla

Firtnastu listafólkini og fornermaðir misskiltir nationalistar dyrka, sum vera man, eina konspiratiónteori.

Tey seta líkheitstekin millum eina minkandi játtan til føroyska mentanargrunnin og so hetta, at vit eru fleiri, sum arbeiða fyri betri figgingarmøguleikum í Ríkisfelagsskapinum.

Hetta vil eg staðiliga afturvísa.

Málið í Fólka-tingsins mentanarnevnd hefur absolut onki við prioriteringar á føroysku figgjarlógini at gera.

Undirritaði er ikki limur í Løgtinginum og hefur sum slíkur heldur ikki lut í mentanarpolitikkinum hjá landsstýrinum.

Mín uppgáva er og verður at arbeiða í Fólka-tinginum fyri føroyingum og Føroyum.

Sum sambandsmaður er mitt mál at fjøltátta og útvikla Ríkiafelagsskapin til fyrimums fyri okkum øll.

Føroyar skulu hava tað besta burturúr, og tað skal vera gott og spennandi at bígva her.

Tað er ein erlig sak, at onnur vilja avvikla Ríkisfelagsskapin, avmarka samstarvið, frysta og burturbeina Ríkisveitingina og síðani loysa frá Ríkinum.

Tað er bara ikki mín politikkur

Heri Mohr

Almennur peningur og privatir lummar

Í Sosialinum lesa vit, at handlar, feløg og onnur ikki hava avroknað hundræðtals milliónir í MVG, sum sambært løgtingslóg nr. 136 frá 30. december 1997 skal »rindast til landskassan í øllum liðum av vinnuligari sølu av vørum og tænastum og við innflutningi úr útlandum«. Í lógini er tilskilað um virki, handlar og tænaastur, ið skulu rinda MVG, vavið á avgjaldsskylduni, avgjaldsskylduga virðið o.s.fr.

Sambært Sosialinum í farnu viku hefur landskassin mist einar 400 MVG-milliónir.

Til dømis hefur eitt felag – Five Star Entertainment – kostað landskassanum smáar 300.000 krónur. Tað man vera ivasamt, um hesar mongu milliónirnar nakrantíð koma í landskassan.

Øll, ið eru MVG-skrásett, innkrevja pening, har 25% er alment. Hetta er peningsfæ, ið er litið teimum upp í hendur. Á donskum eitur hetta *betroede midler*.

Tað, sum nú er komið í ljósmála, gevur orsök at spyrja, um MVG-umsitingin hefur nóg góð eftirlitsamboð?

Tá ið landsstýrið við kunngerð í 1981 gjørdi reglur um tollkreditt, vísti tað seg sum frá leið, at neyðugt varð at fáa eina ítøkiliga trygdarskipan móttvegis teimum, ið finga tollkreditt. Ikki fyrr enn landskassin (gjaldstovan) fekk bankatrygd (ella aðra eins góða trygd) upp á, minnst meg rætt, 100.000 krónur fyri hvørt tollkredittloyvi, ið varð veitt, kom tollkreditturin í rímiliga tryggja legu.

Advokatar (saksfórarar) mugu altíð ansa eftir, at klientpeningur, sum er peningsfæ litið upp í teirra hendur, dag um dag verður settur á serstaka klientkonto í peningastovni, og saksfórararoknskapurin skal altíð verða dagfjórður samsvarandi.

Um advokatur ikki yvirheldur klientkonto-viðtøkurnar, kemur Advokatráðið upp í leikin, og avleiðingarnar kunnu gerast álvarsligar og í versta føri tragiskar.

Eins og advokatar eru undir eftirliti av einum advokatráði, er tað í MVG-lógini tilskilað, at landsstýrið setir eina nevnd við 3 limum, ið hava fjølbroyttan kunnleika til fyrisiting og vinnulívsviðurskipti.

Til tess at byrgja fyri, at slíkt, sum nú er komið í ljósmála viðvíkjandi innkrevjing og avrokning av MVG ikki kann henda aftur, mugu trygdartiltøk setast í verk ongantíð ov skjótt.

Besta loysnin – og tann billigasta – man vera at brúka trygdina hjá advokatumum sum fyrmynd: Goldið MVG skal regluliga, hvønn dag (ella eina ferð um vikuna?) gerast upp í roknskaparhaldinum, og upphæddin skal so sama dag setast inn á eina serstaka klientkonto í peningastovni.

Hendan kontoin verður brúkt til MVG og einki annað. Tá ið MVG so verður avroknað til TAKS, skal hetta avgreiðast um nevndu MVG-konto í avvarðandi peningastovni. TAKS skal hava eftirlit við, at hesin almenni peningur verður umsitin væl og virðiliga samsvarandi reglugerðum.

MVG-peningur av sølum og tiltøkum frá stevnum, festivalum, entertainments og tilíkum verður gjørdur upp skjótast gjørligt og avroknaður landskassanum beinanvegin.

Tann av landsstýrinum setta 3-manna-nevnd skal regluliga hava fráboðan við serstøkum skjali kanska tvær ferðir um árið; tað seinna saman við ársroknskapi (ársuppgjøg) og undirskrivað av ábyrgdarstjóra og grannskoðara.

Eigarar, stjórar og nevndarformenn ábyrgdast persónliga fyri óavroknaðum, goldnum MVG.

Um ein onnur og betri skipan – t.v.s. tryggari skipan – kann verða gjørd, ja, so eigur hon sjálvandi at setast í verk.

Hetta hefur skund.